

Small Business Act (SBA) on ELi VKE-poliitika suuralgatus, mis sisaldab kümnet põhimõtet, mis peaksid juhtima poliitika kujundamist ja rakendamist Euroopa Liidus ja selle liikmesriikides. Need põhimõtted on teabelehtede väljatöötamisel keskse tähtsusega. Esimeses jaos kirjeldatakse VKEde osatähtsust ja struktuuri kõnealusel riigis. 2. ja 3. jaos analüüsitakse seda, kus paikneb riik iga SBA põhimõtte suhtes ELi keskmisega võrreldes, 4. jagu annab ülevaate poliitika arengust samade põhimõtete järgi ning 5. jaos esitatakse näiteid headest tavadest.

Riikide teabelehed aitavad jälgida SBA rakendamist eri liikmesriikides. SBA teabelehed ei ole siiski iseseisvad õigusvahendid. Need ei kujuta endast liikmesriikide poliitika ammendavat hindamist ning neid tuleks käsitada olemasolevate riiklike väljaannete **täiendusena**, mitte **asendusena**. Palun tutvuge enne SBA teabelehe lugemist metoodilise märkusega.

Teavat kõigi selle tegevusega seotud riikide tulemuste kohta ning eri riikide teabelehed leiab aadressil: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

1. VKEd Eestis – põhiandmed

VKEd Eestis: põhiandmed, muud ettevõtlussektorid kui finantssektor, 2008. aasta hinnangulised andmed

	Ettevõtted			Tööhõive			Lisandväärtus		
	Eesti		EU-27	Eesti		EU-27	Eesti		EU-27
	Arv	Osakaal	Osakaal	Arv	Osakaal	Osakaal	Miljardit eurot	Osakaal	Osakaal
Mikroettevõtted	37 123	83,1%	91,8%	106 002	24,4%	29,7%	2	21,0%	21,0%
Väikesed	6 205	13,9%	6,9%	122 606	28,3%	20,7%	2	25,5%	18,9%
Keskmise suurusega	1 188	2,7%	1,1%	112 607	26,0%	17,0%	3	29,9%	18,0%
VKEd	44 516	99,6%	99,8%	341 215	78,6%	67,4%	7	76,3%	57,9%
Suured	162	0,4%	0,2%	92 719	21,4%	32,6%	2	23,7%	42,1%
Kokku	44 678	100,0%	100,0%	433 934	100,0%	100,0%	9	100,0%	100,0%

Andmed käivad muude ettevõtlussektorite kui finantssektori kohta (NACE C-I, K).

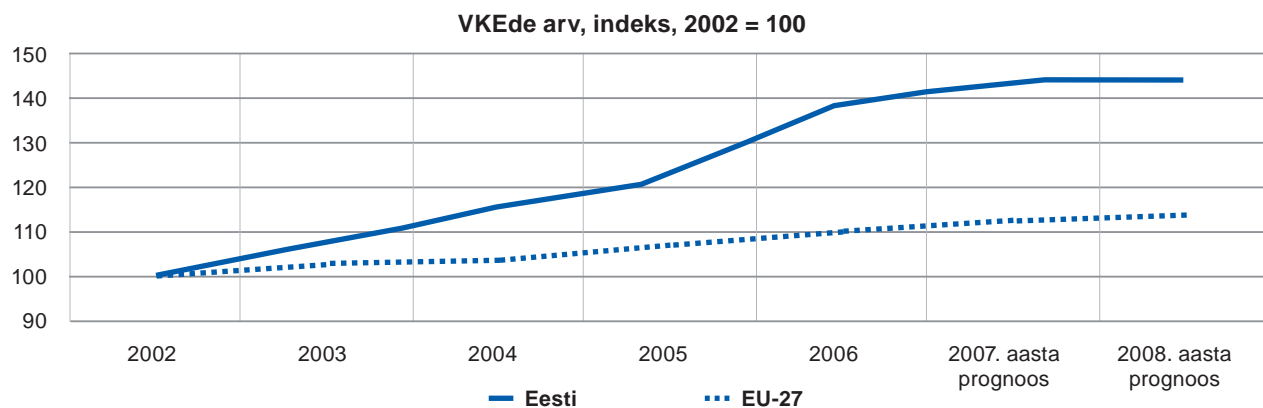
Hinnangulised andmed on välja töötanud EIM Business Policy and Research 2006. aasta Eurostati koostatud ettevõtluse struktuurstatistika andmete põhjal.

VKEde osakaal¹ Eesti ettevõtete koguhulgast (99,6%) on ELi keskmisega (99,8%) enam-vähem võrdne. Kui vaadata aga VKEde suurusklasse, on nende suhteline jaotus Eestis ELi keskmisest küllaltki erinev: keskmise suurusega ja väikeste ettevõtete osakaal on umbes kaks korda Euroopa keskmisest suurem, samas kui mikroettevõtete protsent on palju madalam².

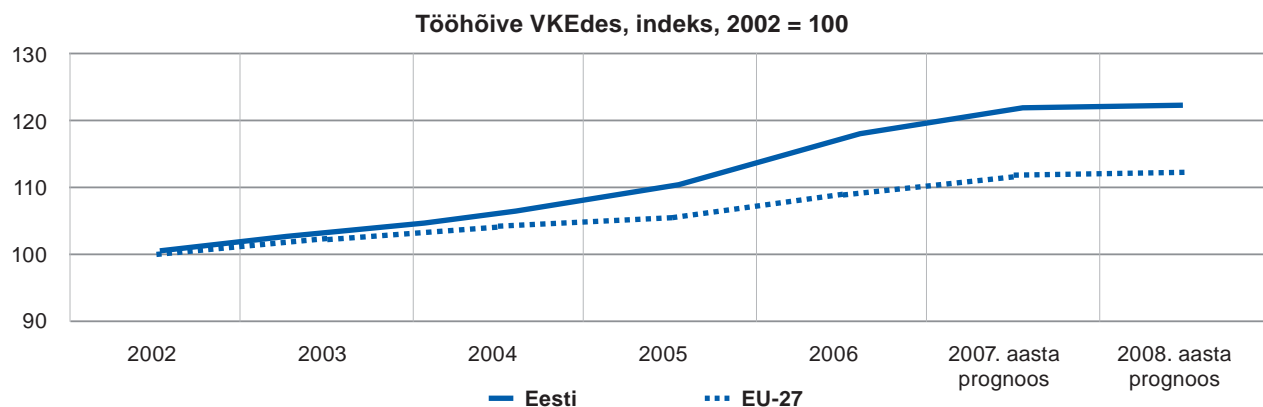
Kui mõõta Eesti VKEde panust kogumajandusse lisandväärtusena, on see palju suurem kui ELi VKEde sektori keskmine panus (76% vs 58%). Sama kehtib VKEde tööhõivepanuse kohta, mis on Eestis märksa suurem kui Euroopas keskmiselt (79 vs 67%). Samas on VKEde sektoris endas suuri erinevusi: kuna Eestis on suhteliselt vähe mikrofirmasid, on nende panus tööhõivesse (24%) sellest tulenevalt väiksem kui ELis keskmiselt (30%).

¹ Selle tabeli arvandmed on saadud Eurostat SBS 2006. aasta väl-jaande andmetest, mis tulenesid EIM Business and Policy Researchi välja töötatud hindamis- ja ajakohastamismetoodikast. Edasiste andmete kohta vt teabelehele lisatud metoodilist märkust. Eurostati andmete kasutamise eelis seisneb selles, et eri maade statistilised andmed on ühtlustatud ning omavahel võrreldavad. Miinus on see, et mõne riigi puhul erinevad need andmed riigi enda ametiasutuste avaldatud andmetest. Näiteks oli Eesti Statistikaameti andmetel 2007. aastal Eestis 53 066 ettevõtet. Erinevus tabelis 1 esitatud andmetest tuleneb eri definitsioonide kasutamisest.

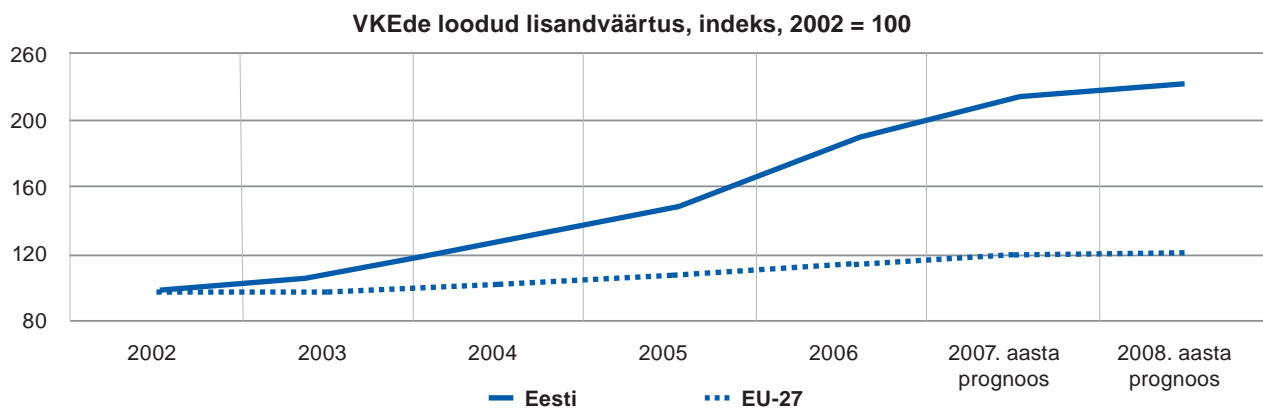
² Mikroettevõtete suhteliselt väikese arvu põhjus võib olla see, kuidas mikroettevõtteid Eestis enne 2009. aastat registreeriti. Kuni 2009. aastani kanti füüsilisest isikust ettevõtjad äriregistrisse kas nende enda taotlusel või seadusega ette nähtud erijuhtudel. Muidu võisid füüsilisest isikust ettevõtjad registreeruda ainult Maksu- ja Tollia-metis. Sel juhul ei võtnud Eesti Statistikaamet neid füüsilisest isikust ettevõtjaid ettevõtete koguarvus arvesse. 2009. aastal süsteem muutus (kõik füüsilisest isikust ettevõtjad peavad oma andmed äriregistrisse kandma), nii et võib oodata "uute" ettevõtete arvu "kiiret kasvu".

2002.–2008. aastal on VKEde arv kasvanud 43% võrra, mis on palju suurem kui ELi keskmine kasv (13%).

Ka tööhõivekasv VKEdes osutus keskmisest kasvumäärast kõrgemaks: 21% vs Euroopa Liidu 12%.

Sama ajavahemiku jooksul kasvas eriti muljetavaldaval määral VKEde loodud lisandväärtus: 136% võrreldes ELi keskmise 28 protsendiga. See areng on kooskõlas majanduskasvuga, mis Eestis sel ajavahemikul valitses, ning seda kinnitab fakt, et kõige suurem kasv toimus sektorites, kus valdavad on VKEd (nt ehitus ja kinnisvara).

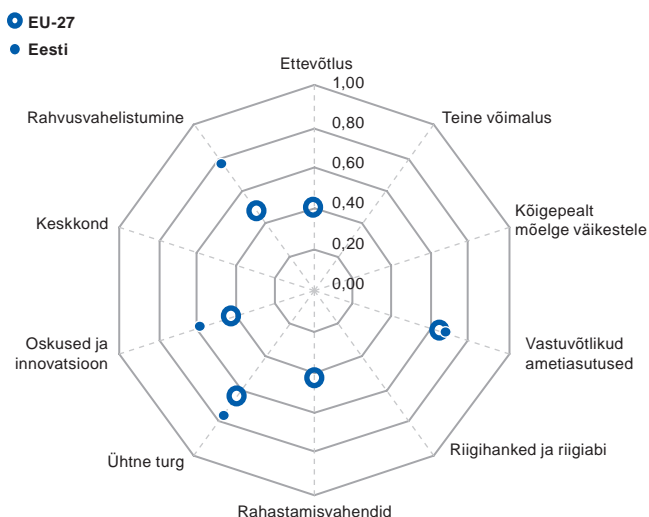

2. Eesti SBA-profiil

Selles jaos on esitatud eri SBA põhimõtted, võrreldes Eesti andmeid EL 27 keskmiste andmetega. Analüüsis eristatakse kahte liiki näitajaid: need, mille alusel on arvatud iga SBA põhimõtte tulemus, ning lisaks mõned näitajad, mis pakuvad huvitavat teavet, kuid ei hõlma küllalt palju riike, et neid saaks neis arvutustes arvesse võtta.

Nagu graafikul näha, on Eesti kohta olemas järgmiste SBA põhimõtete tulemused: vastuvõtlikud ametiasutused, ühtne turg, oskused ja innovatsioon ning rahvusvahelistumine. Kõigis neis valdkondades on Eesti tulemused ELi keskmisest paremad, kusjuures rahvusvahelistumise tulemus on ELi keskmisest oluliselt parem.

Lühida metodoloogilise kirjelduse leiate lisast.

I. Ettevõtlus

Üksikud näitajad, mida Eestis selle SBA valdkonna kohta leidub, ei moodusta terviklikku pilti.

Ühest küljest on nende eestlaste osakaal, kes alustasid ettevõtlust, sest nad leidsid selleks võimaluse (38%), jääb ELi keskmisest 57 protsendist maha. Kuna ettevõtluse määr on Eestis suhteliselt suurem, tähendab see, et üle keskmise on Eestis ka nende ettevõtjate osakaal, kes on ettevõtlusega alustanud häda sunnil.

Teisest küljest on ettevõtlusalasest haridusest osa saavate eestlaste määr sarnane Euroopa keskmisega (30% vs 32%), kuid selle tulemuse juures tuleb arvesse võtta nüanssi, et vaid 46% eestlasi arvab, et koolehariidus aitab neil ettevõtlushoiakut arendada, vastandina ELi 53 protsendile.

II. Teine võimalus

Kolmest selle valdkonna näitajast on kaks ELi keskmisega samal tasemel ja kolmas sellest allpool. Nõnda usub 82% eestlastest, et läbikukkunud ettevõtjatele peaks andma võimaluse alustada uuesti, mis on ELiga ühel tasemel. Ometi on ettevõtte tegevuse lõpetamiseks vajalike kohtumenetluste lõpuleviimiseks kuluv aeg suhteliselt pikem (Eestis kolm aastat, ELis ainult kaks), olgugi et selle maksumus on ELi tasemega sarnane.

III. Kõigepealt mõelge väikestele

Kolm selle SBA valdkonna näitajat viitavad selgelt Eesti positiivsetele tulemustele.

Eesti VKEd näitavad üles suuremat toetust kehtivatele õigusnormidele kui ELi ettevõtjad (39% vs ELi 34%), kuid seda hoiakut saab selgitada asjaoluga, et neil kulub halduskohustuste täitmiseks märksa vähem aega (1% tööajast vs ELi 7%) ning nende hulgast on vähematel tekkinud probleeme haldusnormidega (24% vs ELi 33%).

IV. Vastuvõtlikud ametiasutused

Üldiselt seavad selle SBA põhimõtte arvnäitajad Eesti EL 27 keskmise tulemusega samale tasemele.

Ühest küljest on alustamistingimusi ja mitmesuguseid teisi halduskulusid, näiteks vara registrisse kandmise kulu, mõõtvad näitajad ELi tavanäitajast paremad, mis viitab potentsiaalseid ja olemasolevaid ettevõtjaid stimuleerivale keskkonnale. Nii näiteks kulub Eestis ettevõtluse alustamisele vähem aega (7 päeva) kui EL 27s keskmiselt (17 päeva)³.

Teisest küljest tunduvad tööturutingimused olevat Eestis märgatavalt paindumatamad kui teistes Euroopa riikides keskmiselt. Eriti viitavad ettevõtetele kehtestatud üsna jäikadele tööhõivetingimustele näitajad, mis mõõdavad töötajate vallandamist ja ebastandardsete töögraafikute võimalusi.

³ Nende andmete allikas on World Bank Doing Business 2009. Tuleks märkida, et need tulemused erinevad Lis-saboni protsessi käigus otse liikmesriikide käest saadud vastavatest andmetest, mille järgi kulub Eestis ettevõtluse alustamiseks kaks päeva (ja vastav EL 27 keskmine on 8 päeva).

V. Riigihanked ja riigiabi

Ainsast selle jao näitajast ilmneb, et Eesti tulemused on peaaegu keskmised: kogu riigiabi läheb 8% VKEdele, samas kui ELi suhtosa on umbes 11%.

VI. Rahastamisvahendid

Näitajad, mida Eestis selles SBA jaos leidub, ei moodusta terviklikku pilti.

Ühest küljest on Eesti eraldanud Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi vahenditest ettevõtete rajamiseks ja arendamiseks märksa suurema osa (7,5%) – olles selle poolest Läti järel tegelikult ELi teisel kohal – kui teised Euroopa riigid (keskmiselt 2,9%). Nii laenuvõtjate kui laenuandjate juriidiliste õiguste kaitse ning krediidiinfo põhjalikkus on samasugused nagu ELis.

Teisest küljest on regionaalarengufondidest ettevõtluse stimuleerimiseks ette nähtud osa suhteliselt väiksem (5,7% vs ELi 9,5%).

Ka maksetingimusi käsitlevad tulemused on mitmetised: samas kui keskmine maksetähtaeg on Eestis lühem, ligikaudu 8 päeva (vrd ELi 16 päevaga), on suurem ka tasumata maksete osakaal kogukäibes (2,9% vs 2,5%).

VII. Ühtne turg

Üldiselt seavad selle SBA põhimõtte kohta kättesaadavad andmed Eesti EL 27 keskmisest paremale positsioonile. Ühtse turu direktiivide ülevõtmist ja rakendamist mõõtvad näitajad on ELi keskmise tasemega võrdsed. Ülejäänud näitajad – ühtse turu direktiivide osakaal, mis on kas juba ülevõetud või millest on teatatud, ja ELi impordi osakaal riigi koguimpordis (80%) – katavad valdkondi, kus Eesti on üle keskmise ning millel tundub olevat märgatav mõju, mis tõstab kogu selle valdkonna taseme üle keskmise.

VIII. Oskused ja innovatsioon

Selles suhtes on Eesti üle keskmise.

Peaaegu kõigist innovatsiooninäitajatest ilmnevad suhteliselt paremad tulemused kui Euroopa keskmine. 47% Eesti VKEde kohta on teada, et nad tegelevad innovatsiooniga ning sellest innovatsioonist tulenev müük moodustab kogukäibest 19%, samas kui vastavad ELi väärtused on 36% ja 12%. Innovatsiooni kasutab ettevõttesiseselt 37% Eesti väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest, samas kui Euroopas teeb seda ainult 30%.

Teises selle jao poliitikavaldkonnas – oskused ja haridus – on Eesti jälle üle ELi keskmise, kuna Eestis kasutab töötajate koolitamiseks e-rakendusi 36% VKEsid (ELis 29% VKEsid), millest enam kui kolmandik (36% vs ELi 30%) tegeleb kolmanda taseme haridusega.

Ainsad näitajad, milles Eesti on ELi keskmise kandis, kuid sellest veidi maas, on need, mis kajastavad Interneti kasutamist toodete ja teenuste ostmisel ja müümisel.

IX. Keskkond

Kaks selle valdkonna näitajat viitavad vähem positiivsele pildile. Nii rakendab ainult 16% Eesti VKEsid (võrreldes ELi 28 protsendiga) lihtsaid energia-säästumeetmeid. Siiski on need 4% väikeettevõtteid, mis on sel eesmärgil võtnud ulatuslikumaid meetmeid, ELi keskmisega ühel tasemel.

X. Rahvusvahelistumine

Väikese avatud majandusena on Eesti tegevuse rahvusvaheliseks muutmisel kaugelt üle ELi keskmise. Rahvusvahelistumise viisidest on kesksel kohal eksport, milles Eesti on ELis esikohal, kui mõõta VKEde osakaalu otseses ekspordis (54% vs ELi 27%). Ka VKEde impordi (54%) ja välisinvesteeringute (6,6%) alased tulemused on tublisti üle ELi keskmise (39% ja 3,6%)⁴.

⁴ Tuleks märkida, et viidatud arvud on pärit ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi uuringust pealkirjaga "The Internationalisation of SMEs" ning põhinevad ühekordsel uuringul, milleks kasutati üsna piiratud valimit.

3. Eesti: SBA rakendamise arengusuunad

Sellest jaost võib leida statistiliselt kontrollimata andmeid eri SBA valdkondade üksiknäitajate arengutendentside kohta. Nagu teisteski riikides, ei ole ka siin andmete puudumise tõttu võimalik anda üldist hinnangut, kui suuri edusamme Eesti on SBA valdkondades kokkuvõttes teinud.

I. Ettevõtlus

Ainult kaks selle valdkonna näitajat on antud aeg-riidadega ning mõlemad tunduvad muutuvat suvaliselt. Nii tõusis nende ettevõtete osakaal, mis olid kaks aastat pärast asutamist ikka veel tegutsevad, 2002. aasta 62 protsendilt 2004. aastal 73 protsendile ainult selleks, et langeda 2006. aastal jälle 64 protsendile. Kuigi ettevõtete tekkimine näitas üldist kasvutendentsi, tõustes 2002. aasta 12,7 protsendilt 2006. aasta 15,8 protsendile, olid arengusuunad aastate kaupa võttes üsna ebajärjekindlad.

II. Teine võimalus

Kaks selle jao näitajat on väga stabiilsed. 2004.–2009. aastal on nii ettevõtte sulgemisega seoses kantav kulu kui ka sellele kuluv aeg jäänud püsivalt 9 protsendile ettevõtluspargist ja kolmele aastale.

III. Kõigepealt mõtle väikestele

Selle SBA põhimõtte suhtes ei ole Eesti kohta aeg-rida.

IV. Vastuvõtlikud ametiasutused

Enamik selle valdkonna näitajaid näitab üles kalduvust stagnatsioonile, mõne positiivse erandiga. Tööturutingimuste paindlikkuse muutujad on jäänud 2006.–2009. aastal peaaegu muutumatuks. Sama kehtib Eestis lepingute jõustamisega seotud haldustingimuste ja kulude kohta.

Käivitamistingimuste suhtes on Eesti teinud aga märkimisväärseid edusamme: nii ettevõtluse alus-tamise aeg kui ka kulu on 2005.–2009. aastal märgatavalt vähenenud: 72 päevalt 7 päevale ja 7,5 protsendilt ainult 1,7 protsendini keskmisest sissetulekust inimese kohta.

V. Riigihanked ja riigiabi

Ainus aegreaga näitaja selles jaos – VKEdele ette nähtud riigiabi osakaal – näitas püsivat kasvutendentsi alates 2000. aasta 0 protsendist kuni 2005. aasta 24 protsendini, et langeda siis 2007. aastal 8 protsendile.

VI. Rahastamisvahendid

Suurem osa rahastamisnäitajaid on aja jooksul paranenud. Ettevõtete kaotatud summade osakaal (protsendina kogukäibest) langes 2004. aasta 3,8 protsendilt 2009. aasta 2,9 protsendile, samas kui VKEdele kättesaadavate tagatiste väärtus tõusis 2003. aasta 0,12 protsendilt SKPst 2007. aasta 0,15 protsendile.

Vaid kaks näitajat on jäänud 2005.–2009. aastal muutumatuks: laenuvõtjate ja -andjate juriidiliste õiguste kaitse tase ja Eestis saadava krediidiinfo põhjalikkus.

VII. Ühtne turg

Eesti kaubandus teiste ELi liikmesriikidega on aja jooksul arenenud korrapäratult ja ebaselge suunaga: EList pärit impordi osakaal koguimpordis suureneb 2000. aasta 70 protsendilt 2009. aasta 80 protsendile, samas kui eksport ELi näitab vastupidist tendentsi, kahanedes samas ajavahemikus 88 protsendilt 70 protsendile.

VIII. Oskused ja innovatsioon

Kõik aegreaga näitajad oskuste ja innovatsiooni kohta näitavad positiivset arengusuunda, välja arvatud ühel juhul: VKEde veebis tehtud ostude osakaal langes 2004. aasta 31 protsendilt kõigest 18 protsendile 2008. aastal.

Ülejäänud innovatsiooniga seotud arvnäitajad on märgatavalt paranenud. Innovatsiooniga tegelevate VKEde osakaal suurenes 2000. aasta 34 protsendilt 2006. aasta 47 protsendile ning VKEde ettevõttesisene innovatsioon oli 2006. aastal sagedasem (37%) kui 2000. aastal (30%). Osaliselt võib selle põhjus olla e-õppe rakenduste suurenenud kasutamine VKEde töötajate väljaõppel (2000. aasta 25 protsendilt 2008. aasta 36 protsendile).

IX. Keskkond, X. Rahvusvahelistumine

Nende SBA põhimõtete aegridasid Eesti kohta ei ole.

4. Poliitiline areng 2007–2009

Selles jaos käsitletakse ainult nende valdkondade poliitika arengut, mis 2007.–2009. aastal loodi (või mis siis märgatavalt uuenesid). Selles ajavahemikus võttis Eesti meetmeid kõigis kümnes Small Business Acti valdkonnas. SBA põhimõtete rakendamisel toimus Eestis oluline poliitiline areng järgmistes valdkondades.

I. Ettevõtlus

2009. aastal töötas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium välja ettevõtlusalase hariduse edendamise kontseptsiooni kõrghariduses. On esitatud ideid, kuidas (a) pakkuda kõrghariduses vabaainena ettevõtlus- ja innovatsiooni-uuringuid, (b) arendada tehnoloogia ja ärijuhtimise magistriõppekavasid, (c) töötada välja uued tehnoloogia-suunitlusega ettevõtlusalased magistriõppekavad, mis oleks tihedalt seotud ettevõtte loomise rahastamis- ja stardirahavõimalustega. Need ideed on praegu arutamisel.

Seni on alg- ja keskkoolis ettevõtlusalaseid haridusprogramme pakkunud põhiliselt mittetulundusühing Junior Achievement. Need programmid on vabatahtlikud ja nende kättesaadavus eri koolides oleneb kooli juhtkonnast.

Eestlaste ettevõtluse toetamiseks kasutatakse ELi struktuurifonde. Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm SPIRIT (mille 2007.–2015. aasta eelarve on peaaegu 10 miljonit eurot) hõlmab selliseid meetmeid nagu Ettevõtluse Auhind (alates 2000. aastast), ettevõtlusnädal, mis innustab inimesi oma ettevõtet rajama, ning ajujaht (mis käivitati esmakordselt 2008. aastal), äriideede konkurss noortele.

II. Teine võimalus

2008. aastal vastu võetud saneerimisseadusega (Riigi Teataja, 16.12.2008, 53, 296) loodi alternatiiv pankrotimenetlustele, mis tavaliselt lõppevad maksejõuetu äriühingu likvideerimisega. Uut laadi menetlus võimaldab äriühingutel ajutiste maksevõimeprobleemide korral püsima jääda. Teoreetiliselt saab kompromissile jõuda ka pankrotimenetluse raames, kuid praktikas õnnestus makseprobleemidega äriühinguid vaid väga harva säilitada.

III. Kõigepealt mõtle väikestele

Halduskoormuse vähendamiseks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium välja selgitanud neli valdkonda, mis põhjustavad ettevõtjatele kõige suuremat koormust: keskkonnaõigus, sotsiaalõigus, planeerimis- ja ehitusmäärused ning äriõigus.

IV. Vastuvõtlikud ametiasutused

Ettevõtjaportaalis on võimalik asutada ettevõtte ainult kahe tunniga (erandiks on aktsiaselts) ja riigilõiv on 186 euro (odavam kui varem).

Loodud on ühtne kontaktpunkt, mis on mõeldud ettevõtjate ja avaliku sektori suhtlemiseks (www.eesti.ee). See hõlmab litsentside ja lubade taotlemismenetlust (kuigi mõne litsentsi jaoks on vaja paberdokumente).

Enamik ettevõtteid osaleb statistilistes vaatlustes juhuvaliku meetodi alusel (välja arvatud viiekümne ja enama töötajaga äriühingud, millele on statistilistes uuringutes osalemine kohustuslik). See meetod tagab, et väikesed äriühingud ei pea kõigis vaatlustes korraka osalema. Mikroettevõttes võetakse valimisse viieks aastaks ning jäetakse nad sealt seejärel välja, kuid nad võib kohe kaasata teise statistilisse vaatlusse.

V. Riigihanked ja riigiabi

Selles valdkonnas ei ole teatatud ühestki uuest poliitilisest algatusest.

VI. Rahastamisvahendid

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ning Krediidid ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus KredEx on loonud mitu rahastamisvahendit ja neid ka rakendanud. Alustavad ettevõtted võivad taotleda stardi- ja kasvutoetust (käsitleva programmiperioodi kogueelarve on 7,5 miljonit eurot) ja ka garanteeritud stardilaenu. Majanduskriisi mõju leevendamiseks tõsteti 2009. aastal toetuste ülempiiri ("elustiiliettevõtetele": umbes 3 200 eurolt umbes 64 000 eurole; ja kasvusuunitlusega äriühingutele: umbes 13 000 eurolt umbes 32 000 eurole). Lisaks garanteerib KredEx stardilaenu (kuni 64 000 euro ulatuses), kui ettevõtja on laenu eest esmavastutav, andes isikliku tagatise 30% ulatuses laenusummast. Garanteerimise korral võtab KredEx endale teisese vastutuse.

Majandusliku ebastabiilsuse ja finantsturgude konservatiivsuse tasakaalustamiseks käivitati 2009. aastal täiendav tugipakett uute laenu- ja tagatisinstrumentidega ekspordi-ettevõtetele (108 miljonit eurot). Kõige populaarsem on allutatud laen (vt 5. osa, "Head tavad").

VII. Ühtne turg

Et stimuleerida ettevõtjaid eksportima (kas ühtsele turule või kolmandatesse riikidesse), pakub Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus nii nõustamist kui ka koolitusi. Väga populaarseks on osutunud just 2008.–2009. aasta koolituspakkumised (nii-nimetatud Ekspordiakadeemia).

Eesti Standardikeskus on tööle pannud uue infosüsteemi (2008), mis võimaldab veebis standardeid osta. Nii on standardite kättesaadavus Eestis paranenud, kuigi rõhk ei olnud ainult VKEdel.

VIII. Oskused ja innovatsioon

Kasutatud on mitmeid ettevõtluse toetamise meetmeid (millest enamikku kaasrahastatakse ELi struktuurifondidest), mille eesmärk on julgustada VKEsid ettevõtlust alustama, kasvama, uuendama ja rahvusvahelisele areenile siirduma. Rahastamisvahendeid kirjeldati juba eespool. Lisaks startitoetustele ja -laenuitele pakub Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus alustavatele äriühingutele koolitusi, konsultatsioone ja nõustamist. Peale selle pakutakse koolitust ja konsultatsioone ka olemasolevatele äriühingutele, et tõsta nende äriühingute töötajate ja juhtide eri-alaste teadmiste ja kutseoskuste taset, et tõsta nende konkurentsivõimet. Nende meetmete jaoks kasutatakse teadmiste ja oskuste arendamise toetuse programmi (käesoleva programmiperioodi kogueelarve on 12,8 miljonit eurot). Seda programmi on saanud kasutada juba aastaid, kuid 2007. aastal parandati seda üsna põhjalikult. Hiljuti on muutunud majandusliku olukorra tõttu tehtud täiendavaid muudatusi. Näiteks vähendati minimaalset toetussummat 2240 eurolt 1600 eurole (taotleja 50% kaasrahastamisega) ning mikro- ja väikeettevõtjatele ning FIEdele suunatud allmeetmena on lastud käiku koolitusosakud. Lisaks on äriühingutel nüüd võimalik saata oma töötajaid välisriigi ettevõttesse praktikale.

Peamine innovatsioonipoliitika vahend on tootearenduse toetus (käesoleva programmi-perioodi 2007–2013 kogueelarve on 70 miljonit eurot), millele saab jätkuvalt taotlusi esitada. Selle eesmärk on motiveerida ettevõtjaid looma uusi kõrge lisandväärtusega tooteid ja teenuseid ning suurendada sellega Eesti ettevõtjate läbimüüki, sealhulgas eksportmüüki. Toetust saab kasutada tootearenduse ettevalmistamiseks või läbiviimiseks või rakendusuringuteks. Selle toetuskeemi tingimused on aastate jooksul muutunud. Viimased muudatused tehti 2009. aastal, sh näiteks toetuste ülempiiri tõstmine 3,2 miljonile. Kuna toetuse mii-nimumsumma on 320 000 eurot (välja arvatud teostatavusuringute jaoks), ei ole see suunatud varasema teadus- ja arenduskogemusest väiksematele äriühingutele.

Need äriühingud saavad kasutada innovatsiooniosakuid (lasti käiku 2009. aastal), et saada teadus- ja arendusintitsioonidelt nõu ja oma ideid katsetada. See on väikesemahuline (kuni 3 200 eurot) toetus, mis on mõeldud VKEdele, kellel puudub varasem koos-töökogemus teadus- ja arendusintitsioonidega. Omaosalus ei ole nõutav ja halduskoormus on väga madal. Lisaks pakutakse (alates 2008. aastast) toetust arendustöötajate (inseneride, teadlaste, disainerite ja turundusjuhtide) kaasamiseks ettevõttesse (meetme nimi on arendustoetajate kaasamise toetus). Klastrite arendamise programmi alustati 2009. aastal (käesoleva programmiperioodi 2007–2013 kogueelarve on 4,5 miljonit eurot). Selle eesmärk on suurendada ettevõtete konkurentsivõimet, toetada nende strateegilist koostööd ja ekspordipotentsiaali realiseerimist. Praegu võetakse vastu ainult eeltaotlusi (idee katsetamine) ja taotluste arv on suurem, kui eeldati. Samuti on tekkinud kaks klastrit, info- ja arvutitehnoloogia ning metsanduse alal.

IX. Keskkond

Eesti ei ole veel astunud märgatavaid samme, et toetada VKEsid keskkonnaalaste väljakutsete võimalusteks muutmisel. Osa tootearenduse toetusest (vt eespool) on siiski eraldatud keskkonnatehnoloogia arendamiseks.

X. Rahvusvahelistumine

VKEdel aitab rahvusvahelisele areenile jõuda mitu toetusprogrammi, mis ei tee vahet ühtsel turul ja kolmandatel riikidel. On mõned väiksemad programmid, näiteks välismessitoetus (muudeti 2007. aastal, käesoleva programmiperioodi eel-arve 3,8 miljonit eurot) messidel käimiseks ja seal osalemiseks ning ühisturunduse toetus (alates 2008. aastast, käesoleva programmiperioodi eel-arve 1,3 miljonit eurot) väliskontaktide leidmiseks, taustauuringuteks, turundusüritusteks ja seminarideks. Suuremat abi pakutakse eksporditurunduse toetusega (käesoleva programmiperioodi eelarve 21,3 miljonit eurot), mille ülempiir tõsteti hiljuti 160 000 eurole). Eesmärk on suurendada ettevõtjate eksportmüüki, ekspordiettevõtete arvu ja suure lisandväärtusega toodete ja teenuste osakaalu.

Uus algatus (osa uuest 2009. aastal majanduslanguse tõttu käiku lastud toetuspaketist) on pikaajalised ekspordigarantiid (ainult kolmandatesse riikidesse eksportimiseks). Täpsemalt, praegust skeemi kavatakse põhjalikult muuta. KredExi allüksusena rajatakse uus eraõiguslik asutus, krediidikindlustusselts. Suurendatakse ka garantii piirmäära.

5. Head tavad

Et paremini illustreerida neid jõupingutusi, mida valitsus VKEde toetamiseks on teinud, on teabelehele lisatud ka näide heast tavast VKEde poliitikas.

Näide headest tavadest Eesti VKEde poliitikas

Skeemi nimi: allutatud laen

Skeemi hakati rakendama 2009. aastal ning see kestab 2015. aastani.

Sihtrühm on kasvule orienteerunud jätkusuutlikud äriühingud, kellel on madala omafianantseeringu määra, riskantse sektori või ebapiisavate tagatiste tõttu raske pangalaenu saada. Peamine eesmärk on leevendada Eesti ekspordiettevõtete rahastamisprobleeme. Ettevõtte jaoks annavad kapitali nii ettevõtja kui ka KredEx (alates 64 000 eurost 1 miljoni euron). Allutatud laen suurendab tinglikult ettevõtte omakapital, mis võimaldab ettevõttel võtta täiendavat pangalaenu ja kiiresti areneda. KredEx ettevõtte juhtimisse ei sekku.

See on üks viiest toetusmeetmest, mis pakuti välja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2009. aastal koostatud toetuspaketis. See on hea näide kiirest reageerimisest finantsturgudel muutunud olukorrale.

I lisa: valitud SBA näitajad Eesti kohta

Iga 2. jaos esitatud võrkdiagrammi mõõde vastab ühele kümnest Small Business Acti põhimõttest. Iga SBA põhimõte koondab kõige hiljutisemaid kättesaadavaid statistilisi näitajaid, mis näitavad väärtust selle põhimõtte jaoks. Diagramm meenutab 2008. aastal avaldatud diagrammi, kuid seda on lisanäitajatega täiendatud ja uuemate andmetega ajakohastatud. Alati oleme püüdnud sisse panna kõige viimased andmed, mis tavaliselt tähendab andmeid 2008. aasta kohta. Näitajate arvessevõtmise peamine kriteerium oli ühtlustatavus (eri riikide andmete võrreldavus). Seepärast tulevad näitajad mitmest eri rahvusvahelisest allikast (vt allpool), mitte riiklikest statistikainstituutidest. Lisaks peab näitaja selleks, et seda saaks lugeda SBA põhimõtte kohta kehtivaks, olema kättesaadav kas minimaalse nõutava arvu riikide kohta või hõlmama teatavat miinimumprotsenti VKEsid kõigis riikides. Kasutatava meetodika kohta leiab rohkem andmeid ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi kodulehel avaldatud meetodilisest märkusest. Seal leidub lisaks kõigi muutujate ja nende allikate üksikasjalikku kirjeldust.

Näitaja	Riigi viimane absoluutväärtus	ELi keskmine absoluutväärtus	Riigi väärtuse võrdlusaasta	Allikas
I. ETTEVÕTLUS				
1.1 Soov saada füüsilisest isikust ettevõtjaks	33	30,71	2007	Eurobaromeetri kiiruuring 192
1.2 Ettevõtlusalases hariduses osalemise määr	30,2	32,33	2007	Eurobaromeetri kiiruuring 192
1.3 Ettevõtlus kui võimalus	38	57,48	2007	Eurobaromeetri kiiruuring 192
1.4 Ettevõtluse määr: nende inimeste osakaal, kes on asutanud ettevõtte, mis ikka veel toimib, või kes teevad praegu samme ettevõtte asutamiseks	31	23,72	2007	Eurobaromeetri kiiruuring 192
1.5 Määr, milleni kooliharidus aitas arendada ettevõtlushoiakut (%)	45,9	52,77	2007	Eurobaromeetri kiiruuring 192
1.9 Ettevõtte ellujäämise määr	64,58	70,94	2006	Eurostati ettevõtluse demograafia andmebaas
1.10 Ettevõtte sündimise määr	15,85	10,37	2006	Eurostati ettevõtluse demograafia andmebaas
1.11 Kiiresti arenevate ettevõtete osakaal (osakaal koguarvust)	puudub	4,3	puudub	Eurostat
1.12 Ettevõtete omamise määr: erasektor, välja arvatud põllumajandus, jahipidamine, metsandus ja kalandus	puudub	0,11	puudub	EIM Business & Policy Research
1.13 Kogu ettevõtlustegevuse indeks	puudub	5,85	puudub	Global Entrepreneurship Monitor
1.16 Võimalusel põhineva ettevõtluse ülemineku-määr vajadusel põhinevaks ettevõtluseks	puudub	6,24	puudub	Global Entrepreneurship Monitor
II. TEINE VÕIMALUS				
2.1 Teise võimaluse andmise toetamise määr (pooldajate osakaal)	82	79,8	2007	Eurobaromeetri ettevõtlust käsitlev kiiruuring 2007
2.2 Ettevõtte sulgemise kulud (osakaal varast)	9	10,72	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
2.3 Ettevõtte sulgemise aeg aastates	3	2,09	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"

Näitaja	Riigi viimane absoluutväärtus	ELi keskmine absoluutväärtus	Riigi väärtuse võrdlusaasta	Allikas
III. KÕIGEPEALT MÕTLE VÄIKESTELE				
3.1 Kehtivaid õigusakte toetavate VKEde osakaal	39	34,33	2007	Euroopa VKEde vaatluskeskus
3.2 Halduskohustuste täitmiseks vajalik aeg (osakaal VKE kogu tööajast)	1	7,48	2007	Euroopa VKEde vaatluskeskus
3.3 Probleemid haldusnormidega	24	32,68	2007	Euroopa VKEde vaatluskeskus
IV. REAGEERIMISVÕIMELINE ASJAAJAMINE				
4.1 Ettevõtte asutamise aeg päevades	7	17,2	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
4.2 Ettevõtte alustamise kulud (osakaal sissetulekust inimese kohta)	1,7	5,21	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
4.6 Omandi registreerimise kulud (osakaal omandi väärtusest)	0,4	4,54	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
4.7 Lepingute jõustamine – kulud (osakaal nõudest)	18,9	19,8	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
4.8 Avalike e-teenuste kättesaadavus (osutamise poole pealt) – avalike e-teenuste kättesaadavus internetis	70	59,48	2007	Eurostat
4.10 Ettevõtte asutamise toimingute arv	5,00	6,16	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
4.14 Omandi registreerimise toimingute arv	3,00	5,16	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
4.15 Omandi registreerimise aeg päevades	51,00	61,12	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
V. RIIGIHANKED JA RIIGIABI				
5.1 VKEde osakaal riigihangete koguväärtusest	puudub	puudub	2005	Euroopa Komisjoni aruanne
5.2 VKEdele antava riigiabi osakaal kogumahust	8	10,6	2007	Riigiabi tulemustabel
VI. RAHANDUS				
6.1 Riskikapital varases etapis, SKT suhtes	puudub	0,02	puudub	Euroopa Riskikapitali Assotsiatsioon
6.2 Riskikapital laienemisetapis, SKT suhtes	puudub	0,08	puudub	Euroopa Riskikapitali Assotsiatsioon
6.3 VKEde tagatiste ulatus (SKT suhtes)	0,15	0,24	2007	Ettevõtete finantseerimise indeks
6.4 Laenu saamine: õigushüvede indeksi tugevus (0–10)	6	6,64	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
6.5 Laenu saamine: laenualase teabe indeksi tugevus (0–6)	5	4,52	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
6.6 Kuni 1 miljoni euro suuruste laenude ja rohkem kui 1 miljoni euro suuruste laenude intressimäärade tasemete erinevus	puudub	1	puudub	Euroopa Keskpanga rahaloomeasutuste intressimäärade statistika
6.9 Keskmine makseviivitus (osakaal keskmisest lepingu kestusest päevades)	8	16,41	2009	Intrum Justitia
6.10 Tasumata maksete osakaal (kogumahust)	2,9	2,5	2009	Intrum Justitia
6.11 Rahastamisele juurdepääsuga probleeme kogevate VKEde osakaal	11,5	21,06	2007	Euroopa VKEde vaatluskeskus

Näitaja	Riigi viimane absoluutväärtus	ELi keskmine absoluutväärtus	Riigi väärtuse võrdlusaasta	Allikas
VII. ÜHTNE TURG				
7.1 Keskmine mahajäämus ülevõtmata direktiivide ülevõtmisel kuudes	11,2	9,86	2008	Siseturu ja teenuste peadirektoraat
7.2 Ühisturu direktiivid – nende direktiivide osakaal, mis on üle võetud või mille ülevõtmisest on teavitatud	99,1	98,96	2008	Siseturu tulemustabel
7.3 Nende direktiivi arv, mille ülevõtmine on viibinud üle 2 aasta	2	2,28	2008	Siseturu tulemustabel
7.4 ELi piires eksportivate VKEdede osakaal kõikidest VKEdest (ettevõtete arvu alusel)	0,06	0,03	2008	Eurostati väliskaubanduse prooviuring
VIII. OSKUSED JA INNOVATSIOON				
8.1 Nende ettevõtete osakaal, kes on teinud ostutehingu interneti kaudu viimase kalendriaasta jooksul (10–250 töötajaga VKEd)	18	23,52	2008	Eurostat: teadus ja tehnoloogia
8.2 Nende ettevõtete osakaal, kes on saanud tellimusi interneti kaudu viimase kalendriaasta jooksul (10–250 töötajaga VKEd)	11	12,81	2008	Eurostat: teadus ja tehnoloogia
8.3 Ettevõttesisesid uuendusi teinud VKEdede osakaal VKEdede koguarvust (10–250 töötajat)	37,1	30,33	2006	Eurostat: ühenduse innovatsioonistatistika
8.4 Organisatsioonilisi ja/või turundusuuendusi teinud ettevõtete osakaal VKEdede koguarvust (10–250 töötajat)	32,97	27,28	2006	Eurostat: ühenduse innovatsioonistatistika
8.5 Teistega koostööd tegevate uuenduslike VKEdede osakaal VKEdede koguarvust (10–250 töötajat)	18,1	11,62	2006	Eurostat: ühenduse innovatsioonistatistika
8.6 Uuendustega tegelevad VKEd (10-250 töötajat)	47,1	35,59	2006	Eurostat: ühenduse innovatsioonistatistika
8.7 Nende VKEdede osakaal, kellel on uued tooted või kes saavad sissetulekut uutelt toodetelt	67,7	63,77	2007	Euroopa VKEdede vaatluskeskus
8.8 VKEdede uutest või märkimisväärselt parematest toodetest ja teenustest teenitava käibe osakaal	19	12,3	2007	Euroopa VKEdede vaatluskeskus
8.9 VKEdes hõivatud kolmanda taseme haridusega töötajate osakaal	36	30,44	2007	Euroopa VKEdede vaatluskeskus

Näitaja	Riigi viimane absoluutväärtus	ELi keskmine absoluutväärtus	Riigi väärtuse võrdlusaasta	Allikas
IX. KESKKOND				
9.1 Põhjalikku energiatõhususe süsteemi omavate VKEde osakaal	4	4,26	2007	Euroopa VKEde vaatluskeskus
9.2 Lihtsaid energiasäästikkuse meetmeid kohaldavate VKEde osakaal	16	28,44	2007	Euroopa VKEde vaatluskeskus
X. RAHVUSVAHELISTUMINE				
10.1 Ekspordi osakaal käibest (kogumahust)	11,90	5,58	2006	Euroopa VKEde vaatluskeskus
10.2 Nende VKEde osakaal, kes teenivad mis tahes tulu välismaal asuvatest tütarettevõtetest ja/või ühisettevõttest (%)	3,7	4,76	2006	Euroopa VKEde vaatluskeskus
10.4 Ekspordile kuluv aeg päevades	5	11,25	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
10.5 Impordile kuluv aeg päevades	5	13,44	2009	Maailmapanga aruanne "Doing Business"
10.6 ELi liikmesriikidest väljapoole eksportivate VKEde osakaal kõikidest VKEdest (ettevõtete arvu alusel)	puudub	puudub	2005	Eurostati väliskaubanduse prooviuring
10.10 VKEd, kes tegelesid ise mis tahes impordiga 2006.–2008. aastal	54,16	39,17	2008	Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi uuring VKEde rahvusvahelistumise kohta
10.11 VKEd, kes olid seotud mis tahes otsese ekspordiga 2006.–2008. aastal	54,02	27,13	2008	Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi uuring VKEde rahvusvahelistumise kohta
10.12 2006.–2008. aastal välismaale investeerinud VKEd	6,59	3,68	2008	Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi uuring VKEde rahvusvahelistumise kohta

Märkus: Eespool toodud valitud näitajad on valikandmed, mida kasutati nimetatud riiki käsitleva radardiagrammi koostamiseks. Enamikku näitajatest, ehkki mitte kõiki, on kasutatud selleks, et arvutada välja diagrammis esiletoodud asjaomase sektori keskmised näitajad, kusjuures tähelepanu tuleb pöörata sellele, et mitte kõik näitajad ei kajasta viimase aasta seisu.